

KREŠŤAN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY
 VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — „ 60 „

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielať predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Na jarmoku.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pretože semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

✂ Kresťania! kupujte len u kresťanov! **✂**

Nešťastné zmenky (veksle)!

Naš ľud vie ešte veľmi málo o zmenkách. Že sú to jakési divotvorné papiery, to mu málo kto vysvetlil. Keď potrebuje groš, ide k židovi, požičia si, podpíše svoje meno na kúsek úzkého papiera bez toho, žeby vedel čo robí. S radosťou privoľí k stiahnutému interessu, ide domov v tej nádeji, že si v núdzi pomôže, a obrába svoje roličky. Odrazu prejde termín: on sa pozabudnul na to, žeby si mal svoju zmenku (veksel) obnoviť, a žid mu nič neodkázal. Ticho sedí doma; pracuje usilovno aby môhol dlh zaplatiť. Čo sa stane ale o pár dni? Dostane upozornenie od niektorého pravotára, aby si čím skôr usporiadal svoju zmenku, lebo že ho prindú o desať dní zpredávať, jak nezaplatí vypožičané peniaze, alebo nevystaví novú zmenku.

Chudíak nevie čo má robiť! Ide k židovi a pýta sa ho, čo je to za príčina. Ten mu surno odpovedá, že ponevác si neobnovil zmenku (veksel) termín ale vypršal, oddal ho fiškálovi; čo bude mať útrat, nech sám sebe pripíše. Je na to behania! . . . Sem-tam chodí; všade pýtajú peniaze, surovo s ním zachádzajú: on ale nemá ani turáka. Snáď si zas požičia od žida, zaplatí veľké útraty, o ktorých sa mu ani nesnívalo, a smutne prinde domov. Manželka plače; dievky sa divia nad túto premenou; otec ale celkom zunovaný, sadne si k stolu a rozmýšľa o svojom osude. Že ho ten žid čo chvíľa o jeho majetok donese, na to nepríde; veď je v poriadku všetko, nemusí sa obávať.

Možno, že po prvom páde, hneď prišiel na tú myseľ, že si inde požičia peniaze, a zaplatí tomu nesvedomitému človekovi, čo je jeho; šťastlivý jak takto urobí, a vytrhne sa zo sydla úžerníka! Mnoho raz sa ale nestane toto. On zostane aj ďalej v sydle, lebo mu nemá kto požičať: pracuje neunavne, namáha sa, trápi; nič ale nemá, lebo veľký interes musí platiť. Žid sa teší, keď vidí, že tento človek nemôže vyplatiť dlh svoj; vďačne mu dá ešte aj na borg, a tak sa dlžoba vždy väčší a väčší. Ešte jedon raz, alebo dva sa stane s naším ubohým sedliakom taký pád, a koniec je gazdovi; žid ho spredá. Nejedon občan prinde takto na mizinu pre nedbanlivosť svoju a pre podvod žida.

V najnovšej dobe sporitelne kresťanské, ktoré sú skoro v každom mestečku, usilujú sa odpomôcť nerestiam týmto. Už mnohých občanov zachránily od úpadku a zpredaju; ale to je ešte málo. Lebo bár sú aj takéto peňažité ústavy, náš ľud len predsa upáda:

židia ho zdierajú a na žobrackú palicu prinášajú. Čo je tomu príčina? Smelosť, bezočivosť a podlosť vyvoleného národa!

Strach prejme človeka, keď si na to pomyslí, čo tieto polské pijavice vyčítajú. Nielen že vďačne požičajú peniaze na zmenky (veksle), pri ktorých potom tak skrutia sedliaka nášho, že nevie, kam z konope; nielen, že hlúpia celé vidieky svojim besným nápojom, ktorý, jak telesne, tak duševne ničí našich občanov; nielen, že šudia, kmínia, zdierajú ubiedený ľud, ktorý, jak v nejakom jarme zavretý stoná: lež čo je najhroznejšie: dajú na borg, predajú strovy bez peňazí, požičajú pár zlatých, a keď je toho viac, hneď so žalobou sa hrozia, jak im dlžník nevyplatí, alebo nevystaví zmenku (veksel).

To by ešte nič nebolo. Zaplatiť musí každý, kto je dlžen. Čo ale do strašného hnevu, rozhorčenosti a jedu privede človeka je to: že tieto násilenstvá začínajú židia všade páchať; po mestách, po dedinách, po kolvarkoch, tak, že všetkých chudobnejších občanov majú v pazúroch svojich, zdierajú ich bez milosrdenstva. Lebo neni dosť, že zmenku podpíše dlžník a dá hu židovi, lež je prinutený uňho aj kupovať, robiť, mozoľovať: a ovocie práce jeho ten nesvedomitý človek zožere. Jaká nespravodlivosť je v tomto?! Či je to slušné, aby ten, ktorý si pomaly bral uňho, odrazu skrz zmenku platil všetko? Lebo drahí čitatelia! zmenka sú hotové peniaze; keď podpíšeš veksel židovi, jako by si mu zaplatil v celosti to, čo si po trochce bral: on ťa má v rukách tak skrz tento malý papier, že ťa môže o tvoj majetok priviesť!

Strašné položenie je toto; ani nevie človek, jako prinde do veľkej záhuby; lebo čo nikto na svete by neurobil, to páchajú tito kazitelia ľudu nášho. Keď mu dá niekto so seba zmenku, neurobí tak, jako poriadní, čestní ľudia zachádzajú, že u seba zadržia zmenku, dokiaľ neprichádza termín, a keď sa blíži, že upozornia dlžníka svojho: ale jako kmíni zvyknuli šudiť ľudi, keď z ich škody chcú mať osoh: bez všetkého dovolenia predajú druhým židom zmenky, ktorí dlžníkov hneď, jak prejde termín zažalujú a oddajú pravotárovi. Ubohý človeček ani nevie, čo je vo veci, len sa zdesí, keď dostane upozornenie, aby platil, lebo ináč zpredaný bude. Pravdaže tu je už utrát nacápané bez miery, či na štemple, či na písma, či fiškálovi, či zas exekútorovi, keď ho idú zpredávať, či na inšie potrebné veci: a ty chudobný v biede postavený sedliak len plať, lebo ináč

fi predajú aj tú ostatnú krávičku, ktorú ešte v maštali máš.

Žid nemá srdca; ten keďby môhol aj s deviatej kože by odral kresťana. Smutné pády to svedčia, že židia takýmto spôsobom celé dediny už na vnivoč obrátili, a teraz začínajú už aj v mestách svoje siete rozhadzovať. Oni sa nedajú uprosiť. Keď vidia, že ten biedný roľník, ešte niečím vládne s radosťou mu dajú na borg; a keď je tak zahružený, že si nevie pomôcť, hneď mu odzvoní, vybubnovať dajú. Či je to svoboda? Či my takýmto spôsobom máme o naše majetky prichádzať? Či tu nikto nepozdvihne hlas svoj proti nesvedomitým užerníckym prechmatom?! Všetko ste nám vytrhli z rúk bezbožní nepriatelia! a vy v masti našej sa skoro topíte; druhý mre od hladu, vy máte do sytosti všetkého bez toho, žeby sie palcom kivnuli.

Teraz už nie na obligátore, ako kedysi požičávali židia peniaze, ale na zmenky (veksle). Aj ten, ktorý má ešte niekde voliaký starý obligátor, každú chvíľu zmenku vypytuje od svojho dlžníka, aby môhol tým istejšie ho prekrútiť a znivočiť. Nešťastné zmenky, jaké zmeny robia medzi ľuďmi! Jední prindú o majetok; druhí o dobré méno; tretí do tmavého žalára, a málo je takých, ktorí majú z nich požehnanie. Síce nie! Majú z nich požehnanie vo veľkom počte, žatvu hojnú nesvedomití užerníci, bezbožní dráči, naničhodní lakomci, medzi ktorými je všade najviac židov. A preto keď si chceme pomôcť, pomôžme si ľahkým spôsobom s nimi, ale s veľkou obezretnosťou; nech každý dá pozor na seba komu podpisuje a vystavuje zmenku, aby na zlú cestu neprišiel!

V sporiteľnách kresťanských, v ktorých sú našší ľudia, čo úradníci, sa nemusíme báť ani vekslav; veď je to dobrá pomoc, chytrá správa: pri židoch ale nech si každý dá pozor, a zmenky nech nevystavuje, čo by ho jako prenasledoval žid, že ho zažaluje: oj veď on počká, nebojte sa! a keď bude žalovať aj pri súde mu len to dosúdia, aby dlžník pomaly platil. Keď sa vedel pomaly napiť, pomaly borgovať, pomaly požičiavať, môže aj pomaly platiť. Či nás židia budú takto prenasledovať? Veru krásne! Nivočia kresťanov a nikto sa nestará o nich! Či chcete, aby naši bratia tak vyzierali, ako Rusinci? Dajte pozor, lebo ešte smutnej bude vyzierať ľud náš od tohoto bezbožného národa vycicaný!

Všetci tí, ktorí sa s ľudom častiej stretajú, nech ho poučujú o zmenkách; nech mu naložia na srdco, aby sa nedal nesvedomitým židom skrz zmenky zviest!

Ján Žilinský.

POLITICKÉ CHÝRY.

V kvóte sa nevedia dohodnúť. Riadenie otázky kvóty, to jest riešenie toho, že koľko má platiť Uhorsko a Rakúsko na spoločné výdavky, je zo dňa na deň ťažšie; ale nie preto, ako liberálne časopisy Bánffyho píšu, že sa nemci židia búria v snemovni rakúskej, lebo vzdor toho by sa uhorská vláda s rakúskou môhla pojednať v tejto otázke a návrh zákonov vyrovnania s Rakúskom by mohli predstref. Druhá je tomu príčina. Naša vláda sa presvedčila, že ani jej strana v snemovni nechce prijímať povýšenie kvóty a následkom tohoto Bánffy sa chcel s tým ratovať, že vraj chovanie sa jednotlivých politických stránok v rakúskom sneme nedopustí pojednávania otázky kvótvej a preto vyskúmal dočasné predĺženie terajšieho stavu či tak zvané provisorium. Týmto spôsobom si chce Bánffy na jeden rok svoj život ratovať a tak myslí, že dotiaľ sa mu podarí svojich mamelukov prinútiť na povýšenie kvóty o ročítých 8—10 millionov.

Búrenie medzi mamelukmi. Liberálna vláda naša „premilá“ je vo veľkej ťažkosti, lebo pojednávania návrhu zákona o porotných súdoch v snemovni vyslancov pobúrilo väčšinu vyslancov; — potom 16. § toho návrhu, ktorý s obodu tlaču týka, je príčinou tomu, že aj veľká časťka vládnej strany sa proti nemu vyslovila, a prirodzená vec je, že kde jednajúce sa stránky nestoja na tom istom základe, tam je dorozumenie veľmi ťažké. Preto je položenie Bánffyho a jeho tovarišov nie veľmi lubežné, a poneváb opozícia, to jest všetké stránky snemu, ktoré sú oproti Bánffymu, v tejto náležitosti s celou silou budú brániť svobodu tlaču, veľmi ľahko sa môže stať, že panovanie Bánffyho prv sa skončí, nežli by si on to pomyslel.

Koruna a snem. Karol Eötvös duša a duch Francka Kossutha ako aj Bánffyho, interpelláciu, otázku pojal v snemovni vyslancov o tom mrzkom prípade, ktorý sa bol stal pri prešporkej slavnosti, keď predseda snemovni vyslancov nešiel pred kráľa. Eötvös pri tejto príležitosti povedal i to, že snem je celkom rovnoprávny s kralom. Na túto výpoveď poznamenaná „Alkotmány“ čo nasleduje:

„Zastupiteľstvu národa na každý prípad patri väčšia úcta ako iným sborom. Ale stavať ho t kmer na trón vedľa kráľa, pripisovať mu tu istú suverennú (panovnícku, kráľovsku) moc a kruh účinkovania ako korune, to je takým chorým pripínaním seba-povedomia a márnomyseľnosti, aké môže splodiť sa len v mozgu jednotlivých revolucionárnych živlov. Veď kráľ návrhom v zákonodarstve už prijatým môže odopreť sankciu (prijímanie), a ony potom napriek všetkým námahám snemovne nestanú sa zákonmi. Okrem toho kráľovi prislúcha najvyššia sudcovská, vojenská a patronátska moc a právo, ktoré alebo vôbec nepatria do odboru činnosti národného zastupiteľstva, alebo len čiastočne. Ako môže teda človek so zdravým rozumom tvrdiť takú hlúposť, že zákonodarstvu patria práve také panovnícké práva, ako kráľovi? Dľa toho Uhorsko malo by dvoch panovníkov; kráľa a parlament, to jest apoštolský kráľ Franc Jozef I. a predseda snemovne vyslancov Desider Szilágyi; boly by to teda kollegovia, a keď idú povedľa seba,

podajú si dľa nauky Eötvöšovej aspoň ruky a povedia si: Dobrý deň!... Čudujeme sa, že Szilágyi, alebo Bánffy Eötvöša tak počuvali, a že nevedeli alebo nechceli brániť dôstojnosť a hodnotu apoštolskej ko:uny oproti nauky revolucionárnej Eötvöšovej.

Veď si oni pomôžu. Výbor inkompatibilitný (nesrovnalosti) snemovne vyslancov sa v svojej väčšine vyslovil, že v žiadnom páde, čo snemu oznámili, nevidí nesrovnalosť: nuž veď s týmto ratovali tých oznámených bankárov-vyslancov, lebo väčšina liberálna v snemovni ten vyriek potvrdí; len že krajina s tým nebude spokojná a verejný cit vždy zostal mocnejším ako zskuchtivosť daktorých.

Voľby v Horvátsku. Jako zo Záhrebu oznámujú, zvolili 85 vyslancov, s ktorých 57 patrí k národnej (vládnej) strany, 25 ku spojenej opposícii, 2 ku Frankovej strany a 2 sú mimo strán. Pri týchto voľbách žandári tiež sa preukázali: 10 voličov zabilí a asi 160 poranili. To je svoboda!

V snemovni rakúskej nemci, tojest židia a ich prívrženci také škandále páchajú, ktoré sotva majú páru v historii. Krikom a všelijakým nesmyslom chcú si podmaniť a utlačiť väčšiu; s takým spôsobom chcú nielen terajšej vlády ťažkosti urobiť ale aj to chcú dosiahnuť, aby sa neskorej nemôhol previesť návrh zákona o náboženských škôl. To ale nedosiahnu, lebo rakúsky ministerpredseda Bádani, keď tieto dni na audiencii bol u cisára a chcel svoj úrad zložiť, od Jeho Veličenstva tú odpoveď dostal, že: „na to ani myseľ netreba!“

Prekážky pokoja medzi Gréckom a Tureckom. Bojujúce stránky uzavrely primerie na 17 dní, behom ktorých majú sa ustáliť podmienky, pod ktorými je Turecko náchylné s Gréckom uzavrieť pokoj. Medzi tureckým a gréckym vojskom ustavená je už neutrálna zóna tojest kus zeme, na ktorý ani tureckému, ani gréckemu vojakovi nesvobodno stúpiť. Za ten čas veľvyslanci europejských veľmocí Turecko na to chcujú priviesť, aby sa odpustilo tej požiadavky, žeby sa Grécko zrieklo Tessalie (krajiny); aj výška odškodného sa zníži. Medzitým v Athénach, v hlavnom meste Grécka položenie kráľovskej familie je ťažké, lebo niektorí búria ľud s tým, že by kráľ a jeho familia bola príčinou toho nešťastia, čo Grécko trpe'o vo vojne s Tureckom.

Krajinský snem.

Snemovňa vyslancov.

Zasadnutie 20. mája.

Pokračovalo sa v pojednávaní návrhu zákona o porotných súdoch.

Gejza Polónyi vyslovuje svoje obavy, že pri vyvolení porotných sudcov bude mať vplyv strannická politika. Ludevít Holló preukázal, že návrhom tohoto zákona vovedie sa politika do kruhu prisluhovania pravdy; rečník odporúča resolučný návrh, aby snemovňa oddala návrh zákona nazpät' výboru s tým, že výbor tenže odstráni by túto chybu. Ladislav Okolicsányi tiež dokazoval, že tieto nové súdy porotné budú odvislé od vlády, tak že každý minister alebo nadžupan bude súdu rozkazovať, čo le' bude chcel. Julius Sághy zo svojej strany toho istého sa bojí a

preto odporúča, aby členovia výboru, ktorý bude poverený s vyvolením porotných sudcov, tajným hlasovaním boli zvolení.

Zasadnutie 22. mája.

Alex. Györy dokázal, že keď tento návrh zákonom bude, vláda bude môcť dľa svojej ľubovôle vplyvať na vyvolenia porotných sudcov, ktorí budú korteši vlády. — Minister pravosúdia Erdély ohradil sa proti tomu, že návrh zákona není „svobodomyseľný“ (lebo nechce dovoliť svobodné vyvolenie porotných sudcov) a prosí prijatie návrhu.

Predseda nariadil potom hlasovanie: väčšina odmrštila resolučný návrh Hollóva a prijala návrh zákona vo všeobecnosti.

Nasledovalo podrobné pojednávanie návrhu.

Pri 4. §-e opät Ján Molnár žiada, aby v 4. §-e na miesto slova „duchovní“ bol použitý výraz „kňazia;“ táto oprava poťahuje sa i na 7. §.

S týmto pojednávanie návrhu odložili na druhý deň a Soma Visontai sa pýtal ministra vnútry, že či vie o tom, že baróna Nopcsa dôzorcú divadel kráľovských obviňuje, že niekoľko tanečník pozval ku voliajakej privátnej zábave. S tým sa zasadnutie skončilo.

Zasadnutie 24. mája.

V pokračovaní pojednávaní návrhu o porotných súdoch Alex. Györy žiada, aby kňazia vôbec vynechaní boli z'pomedi porotných sudcov a aby vek nie 26 ale 24 rok opráňoval na porotné sudcovstvo svobodne od daňového censusu. M. Šerban (rumuň) žiadal zrušenie národnostného zákona, aby na vidiekoch rumuňských môhol byť porotným sudcom ten, ktorý vie rumuňsky hovoriť, čítať a písať. J. Lukács žiada, aby medzi porotných sudcov vzati boli i námorní kapitáni. A. Ibczy (ľudov. strany) drží za zvláštnu tú žiadosť Šerbana, aby na vidiekoch rumuňských porotní sudcovia vedeli rumuňsky čítať, písať a hovoriť, keď v krajine bývajú i iné národnosti, na ktoré Šerban zabudol; rečník žiada, aby kňazia boli v radoch porotných sudcov. Gróf Eugen Zichy tiež proti Šerbanovi rečnil a dokázal, že v Rumuňsku, kde sa nachodia vyše 150.000 maďarov a celé maďarské obce, reč maďarská nemá také práva ako rumuňská, ktorá je tam štátna. Prečo teda žiada Šerban, aby v Uhorsku rumuňský jazyk bol štátny. — Ján Kubina žiada, aby na miesto štátnej reči bolo vzaté do návrhu, že porotným sudcom môhol byť ten, kto zná hovoriť, čítať a písať v tej reči, v ktorej sa vedie pojednávanie. — Karol Schmidt uzná potrebným, aby porotní sudcovia štátnu reč rozumeli, ale predseda žiada, aby každý môhol byť porotným sudcom, kto zná čítať a písať v takej reči, ktorú hovoria v Uhorsku. — Vojt. Barabáš sa vysloví proti Schmidtovi, Šerbanovi a Kubinovi, lebo v Uhorsku nikto neprenasleduje národnosti; rečník navrhuje vládnej strany, že jej členovia mlčia ako ježatá. — Ján Asbóth (ľudov. stran.) sa vyslovil, že ľudová strana neprijíma opravu ani Šerbanovu, ani Schmidtovu, ani Kubinovu, lebo úradná reč štátu je aj reč súdov; veď preto každý môže v svojej reči pred súdom hovoriť, ale keby súdy neužívali jednotlivý jazyk, by sme sa konečne jeden druhého nerozumeli, tak že keby v Budapešti porotný súd sa osadil, jeden člen by chcel pojednávať nemecký, druhý slovenský, tretí rumuňský, štvrtý srbský at.d., tak by celá babylonská nesmysel povstala; rečník ešte žiadal, aby na miesto „duchovní“ položilo sa „kňazia.“

Minister pravosudia *Erdély* odmrští všetky návrhy, čo ten výraz „kňazia“ týka, ten tiež neprijíma.

4. §. bol potom prijatý.

Ku 5. §-u *Schreiber* sa vyhlásil, že porotný sudca nie je uradný sudca. — Alex. *Győry* žiadal, aby ľudia, ktorí nemravnú prácu alebo zamestnanie konajú, nemôhli byť porotným sudcom. — Ludiv. *Psík* referent neprijíma návrh *Győryho*, lebo vraj nemožno poveriť výboru, ktorý bude tých sudcov vyvoliť, aby rozdiel činil medzi mravným a nemravným zamestnením.

Potom 5. §. bol prijatý a zasadnutie dokončené.

Zasadnutie 9. apríla.

Pokračovalo sa pojednávanie návrhu zákona o porotných sudcov.

Ku 6. §-u gr. Th. *Batthiány* žiadal, aby okrem ministrov a nadžupanov ja ľudiansky (riecký) vládár nebol bráný medzi porotných sudcov. — Alex. *Győry* všetkých štátných a stoličných uradníkov tiež nedrží súčých za porotných sudcov. — Referent *Psík* neprijíma návrh *Győryho*.

Keď predseda *Szilágyi* chcel nariadiť hlasovanie, upozorňujú ho, že nieto 100 vyslancov prítomných. Za štvrt hodiny sa ich sešlo toľko a §. bol prijatý.

Ku 7. §-u opät *Ján Molnár* žiadal, aby kňazov vzali medzi porotných sudcov, ale aby tí kňazia, ktorí spoved počujú, neboli brání medzi porot. sudcov; rečník tu znova hlasuje, aby na miesto slova „duchovní“ bol použitý výraz „kňazia.“ — Minister pravosudia *Erdély* neprijíma opravu. *Ján Asbóth* dokáže, že jesto duchovných, ktorí niesú kňazia (P. Szóts: Veru jesto!); ku príkladu rabbíni sú duchovní a šachteri a hrobári, ale niesú kňazia; rečník odporúča opravu opäť *Molnára*. Odporúča ju aj *Ferd. Horánszky*. Oproti tomu *Plosz* a *Psík* ju neprijímu. Pri hlasovaní proti oprave *Molnárovej* hlasovali 80, prijímali ju 45.

Pojednávanie návrhu s nepatrnými zmenami pokračovalo sa až ku 15. §-u; s tým sa zasadnutie skončilo.

Nech zostane radšej pri kartách . . .

Karol *Eötvös*, vyslanec z *Kossuthovej* strany, 18-ho mája verejno povedal ministerpredsedovi *Bánffy*mu, aby tak nechal politiku a správu krajiny, a aby pán ministerpredseda radšej zostal len pri tarokkoch, tojest pri kartách. Prvému uradníkovi Uhorska do očí povedať, aby radšej pri kartách zostal, to predseda len musí mať svoju príčinu. Zostaň pri kartách! Je to znamenité označenie a posúdenie tej múdrosti, ktorá dnes záležitosti Uhorska riadi a spravuje.

Náš pán ministerpredseda mnoho veselosti a smiechu zapríčinil už v snemovni svojimi múdrymi rečami, ale takého posmechu ešte neušlo sa mu za podiel, ako 18. mája pri pojednávaní prešporskej slávnosti.

Známo je, že 16. mája v prítomnosti Jeho Veličenstva kráľa, 38 arcikniežat a arcikňažní, slávnostné odhalenie dialo sa v Prešporku mestom postavenej mramorovej sochy kráľovnej *Marie Terezie*. Pri tejto slávnosti Jeho Veličenstvo kráľ prijímal deputácie vojska, kňazstva, stolic atď. Zastúpené boli pri odhalení sochy i obe snemovne, vyslancov totižto a magnátov. Avšak deputácie snemovní neišly na poklonu kráľovi, pretože dľa ustáleného poriadku až na treťom mieste mali byť pripustené ku kráľovi. Uhorskému snemu patrí prvé miesto medzi deputá-

ciami, pretože kráľ a snem sú hlavní činitelia ohľadom zákonodárstva. Deputácia uhorského snemu v Prešporku za urazenie považovala tretie miesto sebe vykázané. Pre toto urazenie snemu na otázku brali ministerpredsedu v snemovni vyslancov.

Minister *Bánffy* bránil sa, ako vedel. Lenže na miesto obrany ešte viac zahrúžil sa. Celý snem veľké oči robil, keď *Bánffy* tú svoju múdrosť vykramil, že prešporská slávnosť nebola krajinskou slávnosťou, iba vraj slávnosťou mesta Prešporku, následkom čoho snem nemôže byť urazeným, keď chýbal z radu deputácií.

Cudné je to, že pán ministerpredseda odhalenie sochy, ku cti kráľovnej *Marie Terezie* postavenej, nepovažuje za slávnosť krajinskú. Ku prešporskej slávnosti dostavil sa Jeho Veličenstvo kráľ i s arcikniežatmi, dostavili sa tam ministri a najprednejší cirkevní i svetskí hodnostári, a predseda múdry pán ministerpredseda prešporskú slávnosť nepovažuje za krajinskú. Nuž a prečo písaly vládne noviny „*Nemzet*“, že v Prešporku sláviť bude sa „národný sviatok a národná slávnosť?“ Či asnaď pamiatka 25 ročného korunovania nášho kráľa, *Franca Jozefa*, nenie krajinskou slávnosťou? Veď i liberálne noviny písaly, že socha prešporská už r. 1892. jednohlasne rozhodnutá bola na pamiatku 25 ročného korunovania Jeho Veličenstva a odhalená mala byť v rade millennárnych slávností. Či i millennárne slávnosti neboly krajinské? Čože už bude krajinským, keď pamiatka 25 ročného korunovania nášho milovaného kráľa nebude krajinskou?

No ešte väčšmi preukázal svoju politickú múdrosť pán ministerpredseda, keď v snemovni vyhovárať sa chcel, že on pri tarokkoch, pri kartách oslovený bol od predsedu snemovne *Szilágyiho* ohľadom zastúpenia snemu pri slávnostiach prešporských. Prečo nezavrátil minister predsedu snemovne, keď pri kartách pojednávať chcel o takej slávnosti, pri ktorej i celý dvor kráľovský bude prítomný? Či je to patričná úcta oproti kráľovi, pojednávať pri kartách o pamiatke kráľovského korunovania?

Sám minister vyzradil teda, že o takýchto vážnych veciach pojednávať možno i pri kartách. No my sme až poteraž mysleli, že páni liberáli predseda väčšiu váhu kladú na tie slávnosti, pri ktorých i kráľ má byť prítomným, a hľa, takéto vážne veci odbavíť chcú pri kartách. To je dôkaz liberálnej úcty.

No ale najkrajšie je, že sám predseda snemovne vyslancov, *Desider Szilágyi* verejno povedal pánu ministerpredsedovi, že nepravdu hovorí, pretože predseda snemovne, nie pri kartách, lež v sieni ministerskej pojednával s pánom ministrom o zastúpení snemu pri prešporskej slávnosti. Pán minister na slová *Szilágyiho* zostal červený, ako rak, a zase bledý, ako stena. A akoby nie? Veď niet príkladu, že by predseda snemovne naprávať musel pána ministerpredsedu. To sa len v Uhorsku stať môže. Liberálni mameluci ako obarení sedeli, keď počuli z úst predsedu snemovne zahanbenie svojho p. gazdu. Opozícia na slávu volala *Szilágyimu*. *Bánffy* blednul. Vtedy povedal *Eötvös*, aby pán ministerpredseda zostal radšej len pri kartách . . .

Desider Bánffy.

Dejepisec tohoveký iste do kolomaže namočí pero, keď bude chcieť *Bánffyho* postavu, účinkovanie a charakter opísať. Černidlom neni možno zvečniť

skutky tohoto pána. Voňaf musia tie riadky, v ktorých bude reč o našom ministerpredsedovi, aby obrátili pozornosť čitateľovú na túto zkaženú dobu a jej ministra, žeby si zavčas nos šatkou pridrzał môhol.

Uhorsko nemalo posiaľ ministerpredsedov velíkáňov, taká duševná maličkosť ale ešte nikdy nesedela na baršúňovom stolci, ako je Desider Bánffy.

Bol jedon rímský cisár, ktorý svojho koňa volal senatorom (vysokým úradníkom, údom to zákonodarného telesa, senátu v Ríme), zákonodarcom. Preto asnáď, lebo bol kôň veľmi múdry, alebo cisár veľmi hlúpy. Nech bolo, ako chcelo, nad tým si nelámajme teraz hlavu. To by sme ale predsa radi vedeli, keď by tak bol pán Bánffy rovesníkom tohoto koňa-senatora býval, čo by sa mu bolo dostalo podobného vyznačenia? Či by ho vraj boli zvolili za ministerpredsedu?

U nás v Uhorsku ho vymenovali. Iste preto, lebo u nás zpomedzi koní nevolia. No, pravdaže nie. A ponevác nie zpomedzi koní volia na vymenovanie, môhol sa stať aj Bánffy ministerpredsedom. V Ríme by ho sotvy boli vymenovali. Pán Bánffy sa iste teší temu, že Pešťbudín neni Rím. Má aj príčinu k tomu.

Máme jedno dobré porekadlo: *keď neni koňa, dobrý je aj somár (osol)*. Ponáhľame sa osvedčiť že sme na toto porekadlo pri písani predošlých riadkov nepomýšľali. A, kde by!

* * *

Keď dá Boh úrad, dá aj rozum k nemu, hovori druhé naše porekadlo. Toto prislovie ale nemá u nás platnosti, menovite ale neplatí pánu Bánffymu. On dostal síce úrad, ale miesto rozumu dostal len prefikanosť, no a prefikanosť len sa nedá rozumom pomenovať! Prefikani sú všetci lhári, šudieri a švindleri tohoto sveta, preto ale ich nerodí parížska akademia a za dopisujúcich, tým menej za riadnych členov. Z Bánffyho tiež nebude akademik, bárs aj má to, čo je k tomu najpotrebnejšie: je kalvínom a dobrým priateľom Karola Szásza, len ešte máličko rozumu by potreboval, aby sa môhol stať údom jednej vedeckej spoločnosti. Jeho doterajšie vladárenie svedčí posiaľ len o lesti a násilenstve. Akej lesti treba k tomu, keď má najľahší modzog v celom sneme a predsa je hlavou jeho vlády. Veď ani ostatní ministri nepojedli vedy ližicou. Percel neni žiadna veličina, Darányi tiež nemá vedou preplnenú hlavu, Erdélyi a Lukács sú teprv slabé slabé sily, no ale títo predsa len vysoko vynikajú nad Bánffym. A vzdor tomu Bánffy je pánom, Bánffy má v rukách moc a vládu. Ozaj smiešna to vec. Aký huncútsky zástoj hrá aj pri kvóte! V Uhorskom sneme nenávisť vybudzuje oproti Rakúšanom, ako nenasytný a neustupný, pred Rakúšanmi zase hromží na uhorský snem (ba aj na svoju vlastnú stranu), ako ktorý nechce zadost robiť „uprávneným“ požiadavkám súseďov. Bánffy zdá sa byť v očiach obidvoch strán opravdivým an-

jelom-strážcom. Rakúšania si ho chvália, že je slušný, spravodlivý človek, snem ale je banda naničhodná; toho človeka načím podporovať; mameluci zase sú celkom uchvátení, že aký vlastenec je on, ako stráži, chráni a bráni práva Uhorska. Zhrešil by, kto by ho napádal. Nuž a celá tá komedia p. Bánffyho — smeruje len ta, aby si moc zabezpečil môhol. Lebo dobrá vec je to tá vláda. O blaho vlasti sa Bánffy veľmi nestará. Miesto *vlasti* opatruje *vlastné* brucho. Preto aj vlast chudne, vlastné bruško jeho ale vždy tučnie, vzrastá.

* * *

Zásady nemá žiadnej. Stanovisko prispôsobní vždy okolnostiam. Preto nerád vynáša výrok o ničom, Bojí sa, že sa pomery neprajne vyvinú a keď sa privčas vysloví, nemôže nazad. Také býva pokračovanie lstivých, vyrátaných ľudí. Rozumný a charakterný človek je v stave prezref veci, vie vyniesť a vypovedať výrok a toho sa aj pridrža.

Lstivý ale striehne, húta a mlčí, len aby sa chyby nedopustil. Poznajúc svoju slabosť charakteru a mysle, sebe samému nedôveruje, nedôveruje svojmu výroku, nie sile rozumu, preto nevynáša výrok. To liščia nátura. To je lešť.

Neni-li taký aj náš p. Bánffy? Kolko ráz ho fahala opposícia na zodpovednosť ohľadom kvóty, a on mlčí, zapne sa až pokrky a skrčí ani slimák, keď sa mu parožkov dotkne. Akého náhľadu je náš pán ministerpredseda v tejto otázke? to sa nevie po dnes. Myslíme, že on sám nevie. Ba asnáď nemá názoru o ničom inom, ako o tom, že on je stípom vlasti, podporou trónu a bez jeho prozreteľnosti by Svätošťefanska koruna nejestvovala.

* * *

Keď bol Bánffy ešte hlavným županom, klužský časopis „Opposícia“ rozprával veľmi špatné veci o ňom. Dľa tohoto časopisu Bánffy zaujal sa jednoho slúžneho, čo groše pohýbal, ba ho aj v úrade ponechal; druhý slúžny zase predával rychtárstvo za peniaze; kto lepšie zaplatil, ten ho obdržal. Každý vedel o tom, hlavný župan ani len nemrdnul uchom, takže slúžny ešte 12 rokov pokračoval v tomto nadužívaní. Hlavným županom bol v ten čas Desider Bánffy. — B. notár obce Gyékényes defraudoval z obecnej pokladnice, z ho-ských peňazi 1800 zlatých. Oznámili ho. Pod hlavným županstvom Desidera Bánffyho sa mu ani len vlas na hlave neskrivil.

Neskôr dostala stolica nového župana. Aj pod týmto hnali tú vec. Notára pokutovali na 50 zlatých. Neskôr sa to ale županovi rozležalo v hlave a dal ho do pensie. Nie len že ho nenapravil v čerti, ale dal ho ešte do pensie. — Pod županstvom Desidera Bánffyho sa stalo, že v Stojkafalve pre 63 zlatový daňový poplatok predali na licitacii majetok v hodnote 229 zl. Kúpil ho sám fiškál za 1 zl. 80 kr., v Bezdéde vylicitovali majetok v cene 1133 zl. za 50 zl.

Kúpil si ho sám fiškál. Zas inde odtafáрили majetok v hodnote 3040 zl. za 416 zlatých. Aby sa aj druhému dačo ušlo, kúpil ho fiškálov pisár.

No, ale dost už.

Takéto veci sa dialy v stolici hlavného župana Bánffyho!

A fiškálát, nezabúdajme na to, fiškálát nezavesil časopisu „Opposicia“ tlačovú pravotu! Ako je to možné, páni zástupcovia? Je to pravda, všetko? Prečo ste nebránili vášho šafára?

* * *

Dobre by bolo otvoriť rakev Fraňa Deáka, či sa ozaj neobrátí v nej. Na tých veľkých dielach, ktoré on stvoril, mení teraz Desider Bánffy. To je asi to isté, ako čo by dedinský čižmár lakové črievičky mestskej slečinky záplatu z ordinárnej kravskej kože prišiel. Desider Bánffy chce zreparovať dielo Fraňa Deáka. Ejha! Čo si myslí ten pán, že lesť môže aj múdrosť nahradit? Vypovedal, že Deák zle vyrátal kvótu a že Uhorsko posiaľ o dva percenty menej platilo, ako by bolo malo platiť. Tedy cez tridsať rokov o dva percenty sme ukracovali Rakúsko. Túto chybu chce teraz naprávať tento veľikán, aby nebolo Rakúsko ukrátené. Tedy, on nechce dvíhať kvótu, len to odporúča, aby sme o tie dva percenty viacej platili; viac nič; len toľko. Aký veľkodušný!

Že je spoločné vojsko nie spoločné, ale rakúske; že sú poslanci a konsuláty nie spoločné, ale rakúske; že výhody spoločných peňažných záležitosti výlučne Rakúsko užíva, po tom všetkom ho nič neni. To mu ale nedá pokoja, že menej platíme bratovi Rakúšanovi.

A tento človek má byť povoláný na obranu záujmov Uhorska!

* * *

L'ud si, tak sa zdá, obľúbil pána Bánffyho, zadovažil mu veľkú väčšinu. Nikdy ešte nemala vláda za chrbtom 280 ľudí, ako teraz vláda Bánffyho. L'ud v 280 okresoch volil vládneho vyslanca.

Aj teraz, keď sa dakde mandát uprázdni, hlasuje ľud za vládneho kandidáta.

Nepochopiteľná slepota!

Keď už rozumu nemáte, nuž dobre, ale ani oči nemáte? Nevidíte čo sa robí vo vlasti pod vládou Bánffyho? Nevidíte, že žobrácka palica čaká na vlast a na jej ľud? Tedy aj na vás! Nevidíte, nechcete vidieť, ako škodí táto vláda krajine?

A predsa na jej ľudí hlasujete?

Ten ľud, ktorý tak robí, nezaslúži si pomoci, neni hoden sústrasti.

Ani keď by mu remene z chrbta rezali, ani tak ho nemožno ľutovať.

Aký úpadok bol k tomu potrebný, že sa z uhorského ľudu stal ľud Bánffyho!

A ešte čo?

Za časoch, keď židovská recepcia bola prijatá, židovská tajná „rituálna správa“ na svojich privržencom rozpísala, že aby plemena svojho namáhanie len z najväčšou skromnosťou a s náležitou opatrnosťou zpomínali, a že aby boli židia po vyhlásenej recepcii spokojní s tým, keď jeden žid za sudcu ku kráľovskej tabuli vymenovaný bude. — Židovstvo teraz vidí, že prišla doba, keď aj pozorne, napredovať; a jeden jejich výborný muž s tým je poverený, aby previedol žeby aj v sbore županskom niekoľko židov bolo. A tak by boli, ako píše „Magyar Állam“, tri stolice, na ktorých čele by židi najbližšie boli. Jedna z týchto stolíc by mala byť trenčianská, kde na teraz Julo Szalavsky gazduje. Aj vesprímska stolica, ktorú prítomne rídi gróf Móric Esterházy má preísť na žida dr. Jula Rosenberga. Konečne jako spomenuté noviny píšú, sídelného mesta Budapeštu hlavným mešťanom má byť jeden leopoldovský žid z Budapeštu: Móric Mezei. (No to bude pekne vyzierať; vo Viedni: Lueger, a v Budapešti Móric Mezei žid. Sadzač).

Na tieto chýri ponosovať nemáme sa čo už po predku, ponevác jaknáhle raz bola odhlasovaná recepcia židovská, celkom prirodzená je, že židia musia dostať miesta aj v rade štátných úradníkov. Hodnosť jedného hlavného župana dnes nič iné neni jako istá trieda jednatelstva; hlavný župan je pošeptavač vládi, nič neni inšie jako — agent — obchodnícko prevedených volieb, a preto takéto vlastnosti musia sa uňho nachádzať; že sú oni u plemena židovského k najdeniu vieme dobre.

V Judapešti keď sa to prevede, bude všeobecná illuminácia k úcte Mórica Mezei, a nebude okna, ktoré by osvietené nebolo; ponevác jako vieme v troch okresoch v Budapešti číselne previšujú katolíkov, a tá najkrajšia ulica Andráššy-ko tiež je v pazúroch židovských.

A keď sa pýtame či je toto v poriadku, musíme odpovedať, že je toto ďalšia poctivá politika, aby recepcia a emancipácia židovská nielen v zákone uvedená — ale — aj skutočne v živote prevedená bola.

A hľa takto židovstvo pomáli pri svojej domyšlenosti bude sebe reklamovať všetky tie hodnosti a postavenie, na ktoré ich uprávňuje v našej krajine známe jejich finančné postavenie, štatistický počet, a tie veľké zásluhy ktoré oni liberalismu priniesli a prinášajú už od rokoch.

Čačan.

Na uhorskom . . .

Na uhorskom nebi
krásna hviezda žiari,
vstaň pod jej zástavu,
tá ta, ver', obráni.

Čo že je tá hviezda,
čo je tá zástava,
na čo sa svet hrdý,
bystrým okom díva?

Hviezda: viera vrúca,
zástava ráz stály,
sila nepremožná,
drž ju starý, malý!

Drotár zmanbil Šlesingera.

(Skutočná udalosť).

V Trenčiansku je mnoho bohatých Šlesingerov i mnoho chudobných drotárov. Nedávno jeden drotár z Rovného hrnce drotoval neďaleko Belluše u jedného krčmára Šlesingera. Žid platiť chcel drotárovi nie hotovým grošom, lež sklenicou pálenky. Drotár vravil, že pálenky nepije. Žid ponuknul drotárovi chleba s brinzou a trošku mlieka. Drotár pristal na to.

Šlesinger priniesol smidku suchého chleba a za hrsť štiplavej starej brinzze na papieri. Drotár bol hladný, chutnala mu štiplavá brinzza so suchým chlebom. Vypil chutno i malý hrnček kyslého mlieka, rukávom utrel si ústa a chcel ísť ďalej kričať po dedine svoju nótu: Drótovať dajte hrnce! drótovať!

Šlesinger papierom z brinzze poutierať chcel stôl, ale drotár zachytil židovi ruku a prosil ho, aby ten papier netrhal, veď je, ľala, obraz Krista Pána na ňom. Žid pozrel na papier, a v skutku, obrázok Krista bol na papieri s podpisom: „Vzkriesenie Krista Pána.“ Bolo to 16. číslo „Opravdového Kresťana.“ Žid dostáva viac čísel týždenne od pána matrikára, aby „Opravdového“ rozdával sedliakom. Avšak sedliaci ani zdarma nechcú čítať toho liberálneho „Opravdového,“ lebo vraj vždy len liberálov vychvaľuje a na ľudovú stranu samé klamstvá kydá.

Keď sedliaci ani vidieť nechcú Šlesingerového „Opravdového Kresťana,“ nuž Šlesinger čítava si ho sám a teší sa, že mu pán matrikár zdarma posíla hodne papieru na brinzdu, lekvár a na šmolc. Takto, hľa, prišiel obrázok Vzkriesenia Krista pod Šlesingerovú brinzdu.

Drotára, jako nábožného človeka, zamrzelo to veľmi, že Šlesinger do obrázka Krista zakrútil brinzdu a obrázkom Krista utierať chcel stol v krčme. Žid zbadal pohoršenie drotára a ponuknul mu obrázok. Drotár, vdiac čítať, pýtal sa Šlesingera, že či sa chce dať pokrstiť, keď čítava novinky „Opravdového Kr.“ Žid zasmial sa drotárovi a začal vychvaľovať „Opr.

Kresťana,“ že tieto novinky len samú čiročnú pravdu píšu, ale ten váš ľudový Kresťan, ten vraj len samé klamstvá píše.

Drotár usilovno čítaval v Rovnóm cez zimu svojho ľudového Kresťana, vyprával sa častej i s p. kaplánom, preto smelo pustil sa do reči so Šlesingerom a hovoril židovi takto: „Počujte! pane krčmáru! Dobre ja znám toho vášho „Opravdového Kresťana.“ Pán kaplán nám, drotárom, mnohokrát vyprával o ňom, keď sme cez zimu doma sedeli. Vyprával nám i pán učiteľ, že ten váš „Opravdový Kresťan“ lanského roku na Vstúpenie Krista priniesol obrázok Premenenie Krista a podpísal, že to vraj Vstúpenie Krista Pána. Potom že i pod obrázok úradských Kys. Nového-Mesta podpísal, že sú to úradskí z Čace; že Kys. Nové Mesto leží vraj na ľavom brehu Kysuce; že pri Varíne nad Váhom vypína sa železný most nad Váhom pre zápraž i pre peších. Nuž, nech som boží, takéto hlúpoty nesvedčia sa na opravdového kresťana. Chodil som po drotovke po celej Trenčianskej, ale veru pri Varíne nevidel som mostu ponad Váh pre zápraž a pre peších; aj to viem že Kys. Nové Mesto leží na pravom brehu Kysuce a nie na ľavom.“

Šlesinger otváral oči nad rozvažitou rečou zkuseného drotára a tajil chcel, lebo že čo drotár hovoril, to len vraj p. kaplán natáral. Ale drotár prisahať bol hotový, že čo hovorí je pravda, lebo že on na svoje vlastné oči videl a čítal čo p. učiteľ vyprával. „Videl som — riekol drotár — všetky tie čísla vášho liberálneho „Opravdového Kresťana“, v ktorých sa tie spomenuté nepravdy nachádzajú. Čítal som, keď naším vodcom grofom nadával, že sú oni falošné líšky, že poddaných svojich nahnali by do lesa a strieľať by ich chceli miesto divočiny. Takéto hlúpoty písal akýsi liberál v tom vašom „Opravd. Kresťana.“ Čítal som i to, keď o pápežovi písal, že zbytočné bolo list z Rímu poslať naším biskupom lanského roku. Na našich biskupov písal, že nezreťedelno a povrhuje píšu v listoch pastierskych. Pravda, pane krčmáru! krúťte hlavou. Ale som ja čierno na bielom videl všetko, čo hovorím, ako je Boh nad nami.“

„Počujte drotárko! — riekol Šlesinger — veď tento môj „Opravd. Kresťan“ spravdливо písal o gr. Zichym a Eszterházym, že sú to vysokovzdelení páni. Čo povieš na to?“

„Nuž pane krčmáre, ale som videl a čítal i to, keď po Veľkej Noci písal, že „vodcovia ľudovej strany sú skutočne čertom posadlí.“ Či takúto hlúposť môže poriadný chlap napísať?“

Šlesinger zahanbiť chcel drotára a vytiahol z kúta 19. číslo „Oprav. Kresťana.“ „Pozri vaše ľudové noviny písal, že v Hornej Štubni preto uderil hrom do väži, lebo Štubňanci boli na liberálnu stranu T t pozri, tu stojí, že „v ten samý deň uderil hrom aj do katolíckeho kostola v Lazanoch, v trenčianskej stolici“ — Dobrotivý P. Boh do veľn i veľkého zmätku priviedol ľudárov, veď Lazany hlasovali na ľudovú stranu do ostatnej nohy. Vidíš drotárko, aj do ľudových obcí hromy bijú!“

„No možno — riekol drotár — ale bouprisám v celej trenčianskej stolici *nieť obce Lazán s väžou.* Teda ten váš „Opravdový Kr.“ zaze len klamstvo písal. — Dobre sa majte, musím ísť ďalej drotovať.“

Šlesinger ovesil nos a drotár veselo kričal: Drótovať hrnce, drótovať!

CHÝRNÍK

Vyzvanie.

Uctive prosíme vodcov a správy gazdovsko-potravných spolkov, konsumov na vidieku, ráčili by našej redakcie oznamiť stav, položenie jejích spolkov, lebo to veľmi potrebujeme pre „Krajinský sústredný sklad kresťanských potravných spolkov“, ktorý v najbližšom čase bude postavený. Tento **sústredný sklad všetké gazdovské, roľnícké, domáce potravne články vo fabrickej cene** bude odávať potravným spolkom na vidieku, a preto len na ich prospech, záujem a na ich dobro to bude, keď čím skorej sa oznamia a s tým sústredným skladom do obväzku stupia, aby im môhol všelijaké tovary a články, dľa potreby **vo fabrickej cene** odporúčať a potom poslať, liferovať.

Redakcia „Krestan“-a

Budapešť, VIII. Práter-u. 44.

Kráľ v Budapešti. Jeho Veličenstvo náš kráľ navštívil vystavku výtvarného umenia, kde zakúpil viac obrazov. — Na všeobecných výsluchoch boli mnohí poprední mužovia verejného života; a každý deň podržiava sa dvorný obed, ku ktorému povolani boli mnohí veľmožia aj so svojimi manželkami. Kráľ do konca mája v Budapešti sa pobaví a v prvých dňoch júna odcestuje do kupeloch kissingenských, aby tam navštívil kráľovnu.

Dar kráľa. Jeho Veličenstvo z príležitosti poslednej návštevy v Prešporke so svojej súkromnej pokladnice udelil pre chudobných mesta Prešporku 1200 zl., a na dobročinný cieľ slavnostného predstavenia divadelného vydržiavaného v Prešporke dňa 16. mája 1000 zl., spolu 2200 zl.

Otto arciknieža a jeho manželka. Mária Jozefa arcikňažna sa minulý týždeň v Budapešti pobavila, behom toho byly poklony u nich. Na poklone boli kardinál knieža-primas Klaudus Vaszary, a kardinál biskup Laurenc Schlauch; potom ministerpredseda, za ním predseda snemovne veľmožov V. Tóth a podpredseda b. Vay; potom predsednícky úrad snemovne vyslancov. Pri arcikňažnej Márii Jozefy mnohí veľmoži aj so svojimi manželkami boli na poklone.

Za arciknieža Karola Ludevíta odbavované byly smútočné služby Božie vo výročitý deň jeho smrti v Budapešti v Žigmundovej kaplnke, na ktorých bol prítomný kráľ, arcikniežatá Otto a August Jozef a arcikňažna Maria Jozefa.

Uhorský biskupovia v Ríme. Juraj Cászka, kaločský arcibiskup a Alexander Dessewffy, biskup

čaradk cez Viedeň a B nátky odcestovali do Rímu, aby súčasníci sa pri sá.nostich vradenia Antona Zaccaria a Petra Fouriera medzi svätých.

Sviatosť birmovania bude vysluhovať (sv. biskup Jozef *Boltizár* od 27-ho mája do 6-ho júna v dekanatských okresoch: čachtickom, fraštackom, veľkokostolánskom a myjavskom.

Posúdený katolícky kňaz. Pri posledných voľbách do stoličného výboru trenčianskeho mal Jozef *Badik*, farár v Skalitom, potýčku so židmi. Štátny zástupca ovšem na udanie iných podal proti nemu žalobu pre „burenie proti židom.“ Prvý súd odsúdil ho na dva mesiace väzenia, čo kr. tabula i kuria potvrdily.

Podpálený úrad matrikársky. V Lešote od času vyslaneckých volieb medzi ľudom ešte vždy vri. Na matrikára i sa už pomstilo: podpálili mu dom a málo chýbalo, že aj matriky a úradne listiny tiež nezohorely. Následkom tejto udalosti a nepokojov vôbec matrikár vzdal sa svojho úradu. To dobre urobil, ale lehotančania sa vyslovili — ako nám píšu, — že mu nikto z ľudu dom nepodpálil.

Deputácia stolice nitrianskej minulý štvrtok bola pred kráľom. Deputáciu viedol hlavný župan Vilem Thuróczy; členovia boli V. Tóth predseda snemovne veľmožov, Imrich Bende biskup, gr. Ludvik Apponyi nadd. orník, kn. Gajza Odescalchi, gr. Aladár Széchenyi, podžupan Markhót, mešťanosta mesta Nitry Kostyál a všetcia snemovní vyslanci zo stolice. Vodca deputácie poďakoval kráľovi za to, že ku zdaru na stoličnom dome dňa 30. decembra slavnostne odhalenej podobizne prispel ráčil, a zároveň použil príležitosti, aby na pamiatku na Zobore vystaveného milénárneho pomníku razenú zlatú metalu v mene stolice s poddanskou uctou kráľovi oddal. Jeho Veličenstvo kráľ prijímal tento dôkaz vernej oddanosti obecnstva nitrianskej stolice a oddal deputácie; „Prineste obecnstvu stolice môj srdečný pozdrav a uistenie mojej nezmenenej milosti.“

Nehoda pri audiencii. Z deputáciou nitr. stolice bol aj mešťanosta mesta Nitry, Kostyál v Budapešti pri audiencii. Musel čakať v bočnej izbe, kým prišiel naňho rad. Zrazu cítil sa akosi zle, začal bľadnúť, až klesol k zemi. Bola to porážka na jeden bok, ale lekári dúfajú, že vyzdravie.

Prvá lekárka v Uhorsku Na Budapeštianskej universite po tieto dni vyhlásili paniu Vincentovu Wartha, rodenú Vilmu Hugonnay za doktorku medicíny. Ona mala už dávno doktorský diplom curichskej university, ponevác však navrátila sa do vlasti vykošovať lekársky úrad, musela si ho dať uznať a tu k naš examenti.

Jeden million na dobročinné ciele. „Gaulois“ sdeľuje, že bar. Mackzu dostal od gr. Castellanea list, v ktorom mu oznamuje, že grófka Castellane na pamiatku svojej matky, panej Goudovej, darúva jeden million frankov na zakúpenie pozemku pre dobročinné útsavy.

Capov strielal vždy liberálny „Opravdový Krestan“ ako aj teraz voľajaký cravský liberál. Len pár takých opravdových, zastrelených capov predstavim. V I ročníku č. 22. „Opravdového K estana“ naši vodcovia, gr. Zichy a gr. Eszterházy pomenovani boli „opicami a inými nezvyčajnými zvermi;“ v 34 čísle už boli „vysokovzdelni;“ v 17. č tohoto roku už boli „skutočne čertom posadlí.“ Naši biskupi boli

vlani „múdre a osvietené hlavy,“ ale toho roku v 14. čísle „Opravdového“ je už zle-nedobre na arcipastierov, ktorí vraj „neútrčite, nezreťedne a povrchné“ píšú vo svojích cirkevných lístoch. Kňazia trenčianski v 37. čísle boli „zväčša chudobní, ktorí sotva vyžiť môžu;“ v 38. čísle pisalo sa už, že im prestanú „tie medom tekúce žriedla.“ Ľudová strana v 36. čísle boľa „zriadená v politickú stranu;“ v 39. čísle už „nepovažovali ju za skutočnú politickú stranu;“ v 2. č. toho roku už zase naopak písalo sa, že pár sto farárov „založilo politickú stranu“ a falošne „ľudovou“ ju nazvalo. Takto, hľa za *jeden mesiac*, od 6. decembra, do 10. januára, ten istý pán „Pravdomil“ *trikrát* ináč písál, a tú istú vec vždy ináč a naopak predkládal, mysľiac si, že však nad hlúposťami „Opravdového Kresťana“ i tak nik rozmýšľať nebude. A ten obraz „Vstúpenia Krista“ ešte pamätáte? A že grófi naši strielať by chceli poddaných miesto divočiny? — to kto písál? — Hľa dakoľko capov napochytró z divočinca toho pánu oprav divého. Mysľivec.

Tak jej treba! Učiteľke Ide Altmannovej v Berlíne odňali p'ávo vyučovania s tým odôvodnením, že pre svoje bezbožecké zásady vzhľadom na náboženstvo a mravnosť nenie schopná vyučovať mládež. Koľkým u nás by sa tak malo stať!

Skúška s občianskym manželstvom. Dľa „Alkotmány“ v Solnoku lanského roku jeden vdovec vstúpil do manželstva a dal sa sobášif občiansky len pred matrikárom, ale cirkevne pred pánom Bohom nie. Letos prišiel na faru a žiadal byť sosobášený cirkevne, lebo vraj nedá nič na občianský sobáš. Keď farár sa ho pýtal: prečo hneď vtedy nedal sa i cirkevne sobášif, odvetil, že chcel skúsiť to občianske manželstvo samé v sebe, ale nahliadol, že ono nenie nič hodné.

Lekár zlodejom. Dr. Béla Lenkei (ináč Pinkas Engländer), vo Viedni zatknutý kmín, doznal sa aj k budapešianskym krádežam. Dozaista on spáchal aj iné krádeže v druhých obrazárnach, ako v Hamburgu. Že ho nie núdza prinútila nato, ako židovské noviny píšú, to najlepšie vidieť z toho, že platil na kliniky za kasňu, kde vskril okradené veci, a že vždy v iných šatoch išiel na krádež, ktoré zhodil, čím s ukradenou portiekou domov prišiel.

Svetochýrny diamant ukraľi z pokladnice v meste Hyderabad v Asie a na jeho mesto položili falsifikát zo sk'á. Diamant mal byť darovaný anglickej kráľovnej Viktorii príležitosťou jej jubileuma. Diamant mal cenu 3 milliónov.

Kto druhému jamu kope, sám do nej padá. Žena istého chudobného obyvateľa v Novejbaní kupovala maslo, ponevác jej krava bola telná a'e pre nedostatok a drahotu nemôhla kupif; preto zakľiala: „Bodaj všetky kravy podochly!“ Súseďa jej pripomenula: „A keď aj vaša?“ — Ona odpovedala, že na čo to maslo tak draho predávajú! — Teraz, práve po dvoch týždňoch, jej krava uhynula.

Pekná pamiatka. Nedávno zosnulý gr. Mikuláš Esterházy poručil 30.000 zl. na sriadenie Kneippovskej liečnice v Totise (Tata)

Zbura proti židom. V Algire, v Mostaganeme napadli židia obyvateľov oranských, pri čom desiatic ranili. Následkom toho povstala proti židom zbura; synagogu srúcali a pätnásť židovských krámov spustošili. Po emancipovaní židov — v Algire títo dostali rohy a vždy drsnejšie si počínajú.

Na jarmoku. Naše vyobrazenie ukazuje jarmok. Či k tomu potreba slová? Nie! Ale hodné jarmočné . . .

Slová pravdy.

V národnom kassíne v Budapešti na hostine odznely tie ozaj uprimné a srdečné slová, ktoré do príjemného otrasu priviedly srdcia od Karpátov až po Jádorské more a rozmýšľavou spravily aj robenú verejnú mienku liberálov. Ako duniace dozvuky hromu vlnily sa uhorskou vlastou slová Mikuláša Szemereho, že uhor nieje šťastným. A teraz po troch mesiacoch čujeme ozveňu na tieto mohutné slová.

Od Ráby, z utešeného, úrodného kraju zneje tento ohlas, z toho kraju, kde takmer najpilnejší ľud núti zem matku, aby potrebný pokrm urodila, kde ľudská ruka nevidanou usilovnosťou odoberá vodám zem, aby ju určeniu jej nazad vrátila.

Z tejto zeme zvučia výstražné slová, že sa pod skvelým plášťom množstvo zlého skrýva. V Kapuváre povedal barón Berg nemeckým hospodárom, ktorí sa chceli s hospodárskymi pomerami Uhorska obznámiť, že *hospodársky úpadok v plnej miere tlačí uhorského hospodára.*

Nie sú to slová tak mohutné, ako slová Szemereho, ale nič menej uprimné a pravdivé. Ešte aj ten najmajetnejší hospodár musí uznať, že chudobnejší roľníci sú aj pri tej najusilovnejšej práci pádu vystavení. Tieto ťažké obžaloby nedáva mu politika do úst. Zkúsenosť, každodenný život mal baróna Berga k tomu, aby vypovedal pravdu.

Mužnosť, cit pravdy ho donútil, aby upozornil nemeckých hospodárov aj na druhý bok medallionu.

Kto natoľko pozná baróna, ako my, kto videl tú obrovskú prácu, čo on v kapuvárskom pánsťve vykonal, kto bol svedkom jeho bezúnavnej pracovitosti a lásky ku maticke zemi, ti môžu posúdiť vážnosť slov baróna Berga, ti cítia pravdu každého jeho slova.

Cítia to ale aj liberálni páni politikovia a jich nájomníci. Záviazne im hlas v hrdle. Nedržia slová pravdy za hodné ani len jedného slova. Je to pohodlná vec takto zamľčať všetko. No a nad pohodlnosť páni liberáli nič neznajú, menovite ale, keď je ešte aj s osohom spojená.

Asnáď sa len nezbláznili, aby pod sebou rúbali strom tým, že by sa so slovami, čo v Kapuváre odznely, zaoberali. Ale darmo! Proti pravde niet tromfu, neni, ani v tábore liberálov!

DOPISY.

Z Trenčianskej.

Vážení pán Redaktor!

Náš ľud dobrý hor ľacky od emancipácie, to jest od tej doby čo židia k všetkým právam pripustení boli, zo dňa na deň viac a viac klesne. Život jeho je smutný, lebo dostatočného chleba, to jest víziiv nemá. Veľké ponosi očúvať zo všetkých strán stolice trenčianskej. Ten ubohý ľud bedáka a horko sa žaluje na smutné polozenie svoje: a pritom nemá žiadneho výhľadu k polepšeniu stavu svojho.

Prítomnosť je hrozná . . . a budúcnosť? ach Bože tá sa nič lepšiu byť nesľubuje.

Hej bolo to ináč ešte asi pred tridsiatmi rokmi! Vtedy náš ľud sa ešte dosť dobre mal — lebo nebol v rukách židovských! Kdeže sú tie časy — ne jeden si vzdychne — keď som mal do vôle božej i peknú lichvyčku i chleba dosť, a dnes ani lichvy ani chleba. Všetko židia majú!

Ani ten ľud už není tak pekný, zdravý a pevný. Kdeže sa podela tá pekná a udatná chasa mládencov? . . . Predtým keď i mláďenci na assentirku — ľudia po mestách nevedeli sa doľ naobdivovať tú krásnu podstatu slovenských mladíkov, a všetko bolo síce za vojákov. A dnes čo vidieť? len tienstej udatnej chase!

Sotvaj že môžu čo síceho chlapíka nájsť. A čo je toho príčina? Z jednej strany chudoba, nedostatok a ťažká práca, ktorú už od šiesteho roku dieťa zaujať musí: — z druhej ale strany príčina je nemravnosť a ľahkomyselnosť — ktorú včulajšia mládež najviac po krčmách sa učí.

Krčmi sú príčina chudobe a z nej pochádzajúcej nemravnosti! A preto beda je tomu ľudu, kde sa toto dvoje nachádza.

V takomto položení sa nachádza náš ľud v trenčianskej!

Jako sa ale majú u nás židia?

Krátka je na to odpoveď: prevelice dobre a šťastne! Neorú, nesejú, samo sa im rodí.

Keď pozreme do listiny virilistov stoličných, nuž už tu badáme, že už tak rečeno polovica je židov virilistov — a toto sú len tí, čo už nemôžu tomu vyhnuť. Lebo mnoho je takých, čo by mohli byť virilisti — ale aby neplatili veľkú porciu — nuž sú zamlčani. Medzi tymato je najviac tak rečených úžerníkov; ktorí sa nedajú vyrátať. Lebo žid celkom ináč rozmýšľa jako hovori. Zemanské majetky skoro všetkie majú židia. Sedliacké grunti tiež majú židia. No na horniakoch už menej — lebo tu sa zem krvopotiaci musí obrábať a málo osohu vydáva.

Keďby predkovia naši z hrobu vstali a videli by tých nových emancipovaných a recipovaných pánov veľkomožných na svojích majetkoch — začudovali by sa, že jako to možno?

Veď židia sú len cudzínci, ktorí žiadnej opravdivej vlasti nemajú, lebo žid tam má vlasť, kde mu je dobre. Nikdy ani za vlasť krv necedili; a predsa sú u nás páni. A takí páni, ktorí pánom rozkazujú.

Keď privandrovali ku nám a celý svoj majetok v batošku doniesli, vtedy mu bolo pekné méno aj na príklad: Srulo, Šmulo, Icik at.d. a bol ticho, spokojný

— bol rád že môže gšeft robiť. — Povedz mu to dnes, však rá on naučí. Dnes je už veľkomožný a židovka veľkomožná. Predtým boli židia tichí, uctiví, a dnes? Ohovážliví, surví grobiáni, — tak zachádzajú niektorí zo sedliakom ani z hovädom. Do všetkého sa miešajú, každému chcú rozkazovať — lebo že vráj oni sú fundament krajiny uhorskej! „My sme páni vaší; od nás všetko závisí . . .“ takto hovoria.

V trenčianskej bez židá sa nič nemôže stať. Malá sa stavať cukrová fabrika v Trenčíne; no ponevác židia majú inšiu špekuláciu — nuž jako je známo, ešte ani nebola tá fabrika a už buchla. Slovom, u nás všetko už židia zaujali — a kričia, že oni dávajú zárobky ľudom. No nech Boh chráni od takých zárobkov.

Čo má žid, to je všetko dobré; ale čo má kreštan, to je všetko zlé.

Jeden šuster tieto dni doniesol topanky istému bohatému židovi. Žid najprv sa robil, že ho nevidí; potom že nemá času; konečne vzal topanky do ruky, ešte ich ani neproboval, už im tisíc chyb našiel. No a keď si ich obul, „táto topanka ma tuto tlačí; táto zas tuto; toto je slabé — toto je hrubé, tuto je dlhá a tuto je krátka,“ takto začne žid topanky haníť, konečne mu povie: vedia čo, ja tie topanky zadržím, ale im zlatku ztiahnem. — Čo mal chudak šuster robiť — dal mu ich za 3 zl. a bol ich zjednal za 4 zl. Teda kde je jeho zárobok? A tie topanky býly celkom dobré — už potom.

A takto sa robí s každým remeselníkom! A či nie je pravda? A tak je to i z robotníkmi alebo furmanmi. Celý týždeň sa narobí — a keď príde výplata — všelijaké chybi sa najdú, začo potom sa z platu zľahuje.

Kto medzi svetom žije, ten najlepšie vie, čo robia židia. A či snáď sa ktorý na svojom majetku — ktorý len liberálnym gšeftom alebo špekuláciou nabodobudnu — tvrdo narobil? A či ste videli žida orať, kosíť, drevo rúbať, do hory chodiť na drevo — istotne nie! Ba veru na Lutišiach že sú takí židia, čo si sami všetko robia — ale ani nič nemajú. Ti istotne nevedia liberálne špekulovať!

A čo je to liberálne špekulovať?

Nuž to je to, že svobodno všetko podujať, a zatiaľ nepustiť, kým len z toho osoh jest; jaknáhle osohu není: odhodíť to preč od seba, či to zahynie, lebo nie. Preto sú židia veľkí liberalisti, lebo to im najlepšie do krámu pasuje.

A tak Trenčiansko je pre židov to eldorado, kde všetkým oplivajú. Majetky už majú! Včul treba vyššie uradi zaujať — jako sú na príklad: hlavný župan, podžupan, hlavný slúžny at.d., tie menšie už majú.

Potom až bude Trenčianská stolica šťastlivá!

Kreštania! či vám netreba nad týmto rozmýšľať? Veď dnes zajtra vašich synov z úradov vytisknú — a čo potom? či pôjdú k nim za břešov?

Toto som sa z jedným múdрым pánom o otázke tejto zhováral a priam to prišlo do reči, že židia pomáli nielen majetky ale aj uradi zaujmú. Ten pán, k tomu veľký liberál mi povedal — „nedáme sa.“ Teda kreštania nedajte sa!!

Jano z budy.

Zo S. iša, Nová-Ves.

Velavážení pán Redaktor!

Radostné udalosti ktoré sa nám prihodily, tisnú mi pero do ruky. Veď radosť sa do srdca zavreť nedá, ona otvára rty a vybúcha celou silou.

Ponevác z Novejvsi málo kto sa ozýva v našich novinách ačpráve ich mnohí čítame, nezazí mi, myslím, ct. Redakcia, keď nečo obsirnejšie opíšem naše pomery.

Začnem s prebudením ducha kat. „Pýtaj sa kalvína, jakej viery je a v prsia sa bijúc pyšne ti odpovie: kalvín som. Pýtaj sa to isté od katolíka, klobúk ti dolu zloží, prosí o prebačenie, že je katolíkom“ tak opisoval jedon výtečný muž (Fötös) katolíkov svojho času. Ej buď Bohu chvála už sa tie časi mýňajú, už i my dnes pyšno odsekne inovercom: katolíkom som.

Krásne sa vyvíja u nás duch katolícky. O tom svedčí zvláštne „kat. kruh.“ On je základ, na ktorom môžeme stavať, to je ten koreň, z ktorého vyrásta strom obrany našich práv. Tu sa kat. povedomie rozširuje a udržuje, náboženské smýšľanie nie len kostolné kazateľnice ale aj verejný život opanujú. Ano kto nie je s nami, ten proti nám je. Darom sa nám vystavuje, že je dobrým „opravdovým“ katolíkom, keď necíti nežije, neučíkuje s nami, ale sa bratrickuje s nekatolími v ohľade náboženstva, nechceme ho poznať.

Lež kto že je to ten výtečný muž, ktorý takou silou dvíha katolíkov zo spánku a spojuje? Je to Veľkomožný pán opát Ján *Beervalszky*. On neunavenou usilovnosťou plamenným slovom ospanlivých katolíkov prebúdzá. O jeho blahodarnom účinkovaní dostatočný obraz dať nemôžem, bo mnoho činí jeho veľkodušná pravica, o čom sa ľavá ruka dozvedet nemôže. Tu len spomnem, čo každému do očí padne.

Spomenutý kruh je jedine jeho zásluhou. On stojí na čele kruhu a vedie ho slávne. Vedel dobre, že vietor ľahko podvihne a ďaleko rozhádže jednotlivé stebľa, byľky slámy, sú-li ale tie slamky jednotlivé do snopa tuho sviazané, síný vietor ich nerozhádže. Preto heslo jeho bolo a je: spolu držíme, v tom je sila a smelosť. Jako vojáci pod zástavou svojou jedon silný celok tvoria, podobne i my dnes pod práporom katolicizmu, ktorý náš neunavný vodca vysoko drží silnú pevnosť tvoríme, ktorá strachom naplňuje našich nepriateľov a v boji o práva, už sa nás opýtať neopovážia: v čijom méne to žiadate, — veď spoludržanie dodá váhy slovám vodcov našich.

Jako sa chová ľud kat. k svojmu duchovnému Pastierovi, dá sa poznať z nasledujúceho obrazu: Na meniny Jeho Veľkomožnosti speváci krúhu kat. pod správcom spevu: Ebergényi napadli svojho milovaného predsedu krásnou demonštráciou. Predvečer sv. Jána Nep. shromáždili sa vo veľkolepej farskej budove — a čarokrásnymi piesňami (štvorhlasnými) prekvapili ho, po ktorých jedon z údov: J. Leszniczky v mene údov a celého katolíckého ľudu pozdravil ho, na čo on v krásnej reči zadakoval za pouctenie to, a uisťoval svojich veriacich, že opravdivým pastierom chce byť svojim sebe svereným, len jedine pre nich a za nich žiť, aby z nich dobrých údov cirkve sv. a verných občanov krajiny učinil.

Koľko len mohla budova farská prijať ľudí, tolko sa ich vtisklo, každý chcúť počuť slová pála opáta. Bol to zjav radostný. Iste bolo to obnovenie svázku detinskej oddanosti k svojmu pastierovi a otcovskej láske k svojim ovečkám. Z toho teda vidno jakou láskou objima svojich veriacich a jakou oni sa chovajú k nemu. Je to pastier, ktorý, jako sa jedon z jeho priateľov vyslovil, nie len zlatý kríž nosí na prsiach ale i láska toho Ukrižovaného usiluje sa svojich veriacich k sebe pritiahnúť.

Zásluhou Jeho Veľkomožnosti je i ten utešený spev v chráme božom. Keď do veľkolepého chrámu

vstúpiš, a slyšíš ten dvojhlasný spev, slovenskej mládeže, až neveríš sa toho spevu napočúvať, až sa ho nasitiť nemôžeš. Dvarazy sa modli, kto nábožne spieva, hovorí príslovie. Mládež každotýždne 2 hodiny sa cvičí vo piesňach cirkevných, ktoré p. veľk. opát dfa nôt pieseň nemeckých od spolku sv. Cecilie vydaných sriadil. Neskôr i v tlači vyndú.

Ešte jednu udalosť nemôžem nespomnúť. 18-ho mája mali sme v chráme božom radostnú slávnosť, v ten deň Cecilia Csillag vstúpila do cirkve sv. zo židovstva. Už od dávna náklonnosť mala ku kresťanstvu (jej sestra tiež je katolíčkou) to snád i príčina bola, že si budúceho manžela katolíka vyvolila. Tak teda túžbu tú i vyplnila. Pravdy viery kresťanskej s tou najväčšou usilovnosťou si privlastnila, v týchto ju vyučoval p. kaplán M. *Pajdussák*, ktorý sa o jej pokroku v učení a dobrej vôle a čistom úmysli, čo najpotešiteľnejšie vyslovil. Sviatosť sv. krstu udelil jej pán veľk. opát, ktorý bol jej aj krstným ocom. S tou najväčšou pobožnosťou prijala sviatosť tú čo aj s tváry bolo jej vyčítať. Pod sv. Omšou prijala prví raz toho od Boha prisľúbeného a poslaného Messiaša, Ježiša Krista, na ktorého jej vierorovníci ešte len čakajú. Potom nasledoval sobáš s krásnou rečou vp. opáta.

Jeden úd kat. kruhu.

Törvénszék.

517.

1897.

Ö felsége a király nevében

a debreceni kir. törvénszék mint sajtóbiróság a budapesti kir. főügyész mint sajtóügyi közvádlónak Gelsei Biró Zoltán és Janda József budapesti lakosok ellen izgatás vétsége miatt emelt vádjára folyamathat tett sajtó perben, az 1897. évi április hó 10-én megtartott nyilvános esküdtzéki tárgyalás alapján a következően

Itélt:

A kir. törvénszék mint törvényt alkalmazó esküdtzéki sajtó biróság:

Gelsei Biró Zoltán (győri születésű, 23 éves, budapesti lakos, hírlapíró, sajtó vétség miatt már büntetve volt) vádlottat a B. t. k. 174. §-ába ütköző s ugyanazon § szerint büntetendő sajtó utján elkövetett izgatás vétsége miatt a B. t. kv. 174. §-a alapján azonban a B. t. k. 92. §-ának alkalmazása mellett az 1892. évi XXVII. t. c. 3. §-ában meghatározott célokra fordítandó, az ítélet jogerőre emelkedésétől számítva 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett befizetendő, behajthatlanság esetén a B. t. k. 53. §-a értelmében tíz (10) napi fogházra átváltoztatandó száz (100) forint pénzbüntetésre — és Janda József (necpáli születésű 27 éves, büntetlen rom. kath. segédlelkész, budapesti lakos) vádlottat a B. t. k. 174. §-ába ütköző s ugyanazon § szerint büntetendő sajtó utján elkövetett izgatás vétsége miatt a B. t. k. 92. §-ának alkalmazásával, az 1892. évi XXVII. t. c. 3. §-ában meghatározott célokra fordítandó, az ítélet jogerőre emelkedésétől számítva 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett befizetendő, behajthatlanság esetén a B. t. k. 53. §-a értelmében öt (öt) napi fogházra átváltoztatandó 50 (ötven) forint pénzbüntetésre itéli.

Egyetemleg kötelezi vádlottakat a felmerült 56 frt 53 kr. bünygi — s a még e címen felmerülhető költségeket, továbbá a pénzbüntetésnek szabadságvesztés büntetésre való átváltoztatása esetén a tartással felmerülendő költségeket és pedig ez utóbbiakat fejenként — az 1890. évi XXVIII. t. c. 9. §-ban megírt módokat mellett megfizetni. Végül elrendeli, hogy jelen ítélet, jogerőre emelkedése után, indokaival együtt a „Magyar Néplap“ és a „Krestan“

cimú lapnak legkózelebb megjelenő számában az elítéltek költségei közzé téessék. — A panaszolt (inkriminált) közleményeket tartalmazó hirlap példányokat pedig elkobzottaknak mondja ki.

Indokok:

Az esküdtek, Gelsei Biró Zoltánt, 8 szavazattal, 4 ellenében, Janda Józsefet pedig 7 szavazattal 5 ellenében igazgatás vétsége miatt vétkeseknek mondván ki: a törvényt alkalmazó bíróság a felhívott törvényszakaszkok értelmében, az ítélet rendelkezéséhez képest találta őket elítélendőeknek.

A büntetés kiszabásánál enyhítő körülmény gyanánt vette G. Biró Zoltánra nézve, hogy a vádba teti cselekmény elkövetésekor még büntetve nem volt, továbbá, hogy meg nem cáfolta előadása szerint, a cselekményt főnöke utasítása folytán követte el. — Janda József vádlottra nézve pedig büntetlen előéletét, tevékenységének csekélyebb mérvét s ebből folyólag a felelőség csekélyebb fokát, s mindkét vádlottra ezenfelül azt, hogy a szabadság vesztes büntetés legcsekélyebb mérve is reájuk nézve aránytalanul súlyos lenne, amely okból, az elősorolt enyhítő körülmények nagy száma és nyomatékos voltára való tekintettel a B. t. k. 92. §-át vette alkalmazásba.

A költségek megfizetésére való kötelezés, az elítéltetés jogszerű következménye, az elítélteknek sajtó úlján való közzététele pedig az 1848. évi XVIII. t. c. 35. §-án alapszik.

A panaszolt közleményeket magokban foglaló hirlap példányok elkobzása a B. t. k. 61. §-a, pénz büntetésnek szabagsávesztés büntetésre való átváltoztatása pedig a B. t. k. 53. §-a alapján mondatott ki.

Kelt a debreceni kir. törvényszék mint sajtóbíróságnak 1897. évi április hó 10-én tartott üléséből. Igyártó Sándor kir. törvényszéki mint sajtóbírósági elnök, Uzonyi Géza sajtóbírósági jkvezető.

A hivatalos másolat hitelül.

Debrecen 1897. Május 17.

Zagyva Imre kiadó.

ODKAZY REDAKCIE.

 Ct. čitateľom, v budúcom čísle dáme odpoveď na ich listy, preveľice mnoho vážnych latiek prišlo, prosíme o trpezlivosť.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Spolu tu upozorňujeme ct. predpíatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unöjvanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštarä, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jakä musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat u poštovej, direkcii. Veď potom vykonä. Úradnä reklamäcia mä ten osov, že poštarä väčši pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselnö.

Knížná polica.

„Herkó Páter“ týždenník stojí na celý rok 2 zl.; a vychádza na 16, tu na 8 stranách. Jediný katolícky žartovný časopis. Veľmi vrele ho odporúčame. Redakcia „Herkó Pátra“ Budapešť, Csömöri ut 123.

HOSPODÁRSTVO.

Koľko je hodná jedna čerešňa (strom)? Poneväč sa čerešňové drevo aj na náradie upotrebuje, myslíme, že jedna peknä, hrubä čerešňa môže stäť asi 5—6 zlatých. My by sme ju pravda vyššie necenili, lebo nevieme jej ovocie speňažiť. Hej, ver' inakšie cenia ovocné stromy vo vzdelanom cudzozemsku! V Niederbahnsteine (mesto vo Wiesbadene, pruskom to miestodržiteľstve) chceli soširiť nádrazie, prečo aj zo susedného pozemku expropriovali hodný kus. Na tomto pozemku stäla jedna čerešňa, za ktorú majiteľ 3600 mariek, t. j. 2100 zlatých žiadal, lebo tento strom donášal mu úroky od takéhoto kapitálu. Po dlhom vyjednávaní zaplatili mu za vyňatý strom 1050 zlatých. Tedy toľko je hodná jedna čerešňa, keď len možno je ovocie jej predať.

Užitočnosť lastovičiek. Pär lastovičiek denne 16 hodin lieta a nivočí kdejaký hmyz. Aj to pozorovali, že lastovička (samička) za hodinu priemerne aspoň 20 röz krmí malické, dve lastovičky tedy denne priemerne 600 röz doletia k hniezdu. Samička vracia sa pri každej príležitosti s 10—20 hmyzy: tedy jedon pä lastovičiek zničí denne aspoň 6400 kusov hmyzu. Pre vlastnú potrebu načím im tiež asi 600 komárov a müch, takže celä rodina zjie za deň 7000, za mesiac 210,000 škodných hmyzov. Jedna sedemčienová lastovičia famälia dla toho vykynoží za jedno leto asi 570,000 chrobače. Ak je tedy v jednej dedine len 50 pärov lastovičiek, tieto nás osvobodä cez leto aspoň od 57.000,000 kusov škodného hmyzu. Z tohoto ohromného počtu môže posüdiť každý rozumný hospodär, na koľko užitočný vtäk je lastovička a akého šetrenia si zasluhuje zo strany hospodära.

Žaby neslobodno kantriť. Minister hospodärskech záležitostí v Belgicku s tým odvodnením, že sú žaby roľnickému ľudu kynöžením škodného hmyzu užitočné, zakäzal lapa-

nie, zabíjanie a predávanie týchže. Príčinou tohoto nariadenia bola tá okolnosť, že žabím stehienkam k vôli, čo páni radi jedávajú nešedným spôsobom kantrili žaby.

Na čo sa dá citrón upotrebiť? Citrón posiaľ upotrebovali na limonádu alebo ku čaju. Teraz ale dostane sa mu vážnejšieho účelu. Dr. Müller v jednom odbornom časopise rozpráva, že hojí väčší vred a nemôhol ho za 4 mesiace vyhojiť. Keď už všetkých prostriedkov použil a rana ešte sa sbierala, spravil pokus s citrónovu šťavou. Dával na ranu zo začiatku obklady, zmáčané v čistej citrónovej šťiave, neskôr v šťiave, prriedenej s vodou. Rana sa prestala sbierať a o pár dní sa úplne zacelila.

Rozdávanie horských a ovocných stromkov. Minister hospodárskych záležitostí rozdal toho roku tak cieľom vysadenia pustých pozemkov, ako aj cieľom zariadenia obecných stromových škôliet veľké množstvo stromkov. Ponevác by ale o mnoho viac štepov bolo treba, ako koľko štátne škôlky produkovať môžu, nariadil minister, aby o horských vrchovosti osobitne založilo škôlky ku pestovaniu štepov. Tieto už aj započaly ich účinkovanie. Týmto spôsobom bude u nás vysádzanie hôr a ovocinárstvo silno napredovať.

Bezplodné stromy môžeme zohnutím ratiestí donútiť, aby ovocie niesly. Pokračovanie je nasledovné: Konce mocných jednoročných, najviac ale dvojročných výhonkov zohneme k zemi a pripevníme ich na najbližší spodný konár. Ak je strom dosť mocný a pekne urastí, môžeme bezpečne niekoľko mocných jednoročných výhonkov na toľko prehnúť, že sa im koniec začiatku dotýka. Toto ale nesmieme s každým konárom robiť, lebo by sa strom vysilil.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.50—8.15 zl. Raž 6.45—6.50 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do pálenic 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.80—6.30 Kukurica: 3.45—3.60 Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Koprné semeno 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fizula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28 00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelené plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na pectenie: 1.30—1.45 Žap 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32 Lucerna 35—42 zl. Ladník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Doveneno bolo: 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Nasledovné boly ceny Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Doveneno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 zl. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156

10. Kraviny vrázkované 165—175.

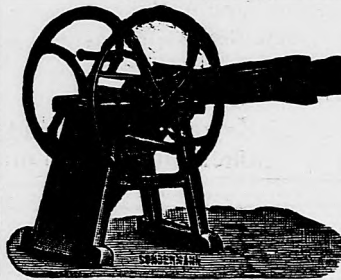
11. Telaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Telaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň nejlepší 150—155 drsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

MICHAL TRESKOŇ

V Bytči (Nagy-Bittse, Trencsénmegye),

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča pp. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajtáre, triery, rozsievачky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovanie kukurice, pluh a brány, amer. hrable, mašiny na lámánie stromovej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

Brnenské SÚKNO

Najmódnejšie látky a ostatky.

Bezprostredný a najlacnejší prameň, najvkúsnejších a najvýbornejších výrobkov!

Pýtajte si

hojnú sberku tých najnovších jasenných a zimných látok kammgarnov, palmerstonových, ševiotových a lodenových látok zo skladu kr. a cis. výsadných jemnosúkených fabrik na vlnené tovary

MORICA SCHWARZ v Zwittau (Brno) 15.

Aj tá najmenšia miera je k dostaniu. Čo nezodpovedá, naspák sa prijme. Ukážka zdarma. Rozposiela sa doberkou.

Tisíce uznání. Ukážky bez objednania naspák sa požadujú.

Papír makulatúrov
je k dostaniu u nás; metrický cent
stojí 6 zl. 50 kr.

RETAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

„BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

TLAČIAREN

„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače tyka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEL'STVO

„KREŠŤANA“

PRIJIMA.

OHLAS

ku cteným pánom Holičanom a Spoluobčanom!

Dľa zákona od roku 1875 XXXVII. §. 485 je každý majiteľ ktorý jeho ústavy u bár ktorej poisťujúcej spoločnosti o proti skody ohňa poistenu má opravení, poisťujúci záväzok vypovedať a to v každom roku, a aj v tom páde, jestli by choda 50 vechslu bol podpísal.

Následkom toho upozorňujem všetkých tých pánov gazdov, ktorý sa od iných poisťujúcich spoločností odtrhali a z dôveri ku mňa — skrze mňa poistiť nechali — aby v páde skrze spoločnosť „Magyar Francia“ alebo agenta Hechta v Holiči čily písmom alebo s ovom šialení boli že im vypoveď prijatá není a že poisťujúci záväzok aj ďalej platnosť má, nech také vyhrožovanie za šialenie a klámsťvo považujú a môžu byť presvedčení, že zákon ich chrány a nie klamačov ktorý len jejích nevedomosť zákona proti im použiť chcú mladší LÖBL v Holiči.

Dávam na vedomie cteným pánom majiteľom grun ov na vedomie, ktorí u pána Jána Ferliga assekurovaní boli, aby svoje poistenie nie u HECHTA len u mňa v Holiči obnovili.

Oznam!

Všetky slovenské knihy, či náboženské školské alebo zábavno-pučné dostať vždy u

JOZEFA GASPARIK-a

knihkupca v

Turčianskom Sv. Martine.

Ceník na požiadanie pošle zdarma a franco.

RÁČTE UPOZOROVAŤ.

☞ Predavatelja kôs v našej vlasti mnoho klamstva porobia. A ponevác ja s mojou kosou „Svätého Antona“ sem im kyfnul na prsti, lebo dobrý chýr tejto kosa v celej krajine sa rozšíril, teraz túto kosu falšujú a ckeú ľud na to priviesť, aby im veril, že taká stará portieka je ozaistná kosa „Svätého Antona“, oproti tomu ja oznamujem, že ja nedržim v Uhorsku ani agenta ani cestovníka (rajzendera) a že ozaistná kosa Svätého Antona len u mňa sa môže kúpiť. **☞**

S uctou
Jozef Sohr.

Jediná kosa, ktorá dosiaľ všetké vlastnosti uplnila, je

☞ kosa svätého Antona, ☞

ktorá zaslúži to meno **kosa ľudu**, ako ju na mnoho miest volajú.

Táto kosa je preto vsade uznaná, že ona je pevná, ani nie veľmi tvrdá, ani veľmi mäkká, a pritom zračne ľahká.

Zvláštne ale preto úplnuje žiadosť hospodárov, lebo táto kosa »Svätého Antona« má mocné hrdlo, tenkú čepeľ a je sriadená pre obyčajného kosca; aby ju nemuseli dať kováčovi na hrdle fahať, skrze čo zadok kosa obyčajne zmäkne.

Mnoho gazdovia sami skazia kosu, lebo ju chýbne kujú; čo sa pri kose »Svätého Antona« nestane, ona je už vykovaná, a dobre vyprobovaná príde do rúk hospodárov.

S kosou „Svätého Antona“ po jednom kovaním cez viac dní môže sa pracovať a s jedným ostrením 120—150 krokov môže sa kosiť a či by v najtvrdšej a najhustejšej trave.

Za každú kosu dobre stojím, a ktorá by sa nešikla, takú zamernám.

Cena kôs »Svätého Antona«:

Dlhá	70	75	80	85	90	95	100	cm.
	1 zl.	1.05 zl.	1.10 zl.	1.15 zl.	1.20 zl.	1.25 zl.	1.30 zl.	

Kto objedná 5 kusov, tie mu kosová dielna pošle franko na pošte; kto pojedná 10 kusov, jednu zdarma dostane.

JOZEF SOHR v Somogy-Szill.

Ceník ilustrovaný pošlem zdarma.

72-té ročné záverečné účty 1896. roku

cis. a kraľ. privil. vzájomnej poisťujúcej spoločnosti proti požiarim škodám

(k. u. k. priv. wechselseitige Brandschaden-Versicherungs-Gesellsch.)

vo Viedni.

Pod predsedníctvom generálneho direktora, vysokodostojného pána Alexandra Karla, opáta kláštora v Melku, vydržovalo sa dňa 4-ho februára 1897. roku 72. valné shromáždenie.

Dľa zprávi, poisťni obnos koncom roku 1896-ho obnáša 867 miliónov 658.240 zlatých, a tak sa o 55 miliónov 399.079 zlatých proti minulému 1895-mu roku zvýšil.

Spoločnosť vyplatila minulého roku 649 požiarim škôd s 348.703 zlatými a 76 krmi.

V mojej obchodnej kancelárii na hlavnom rýnku pod mestskú vážu sa v 1896-om roku vyplatilo **58.231 zl. a 03 kr.** skrz požiar poškodením stránkam.

Z vykázaného osohu z roku 1896-ho roku, sa dľa uzavretia valného shromáždenia u spoločnosti tejto poisťením stránkam Rakúsko-Uhorska 129.193 zlatých aj 21 kr. spätky prinavrátia, ktorá príslušnosť sa poisťenému pri platení poisťného 1897. roku odráta.

Rezervná základina sa na 3 milióny 763.746 zlatých aj 14 kr. zvýšila a tak o 224.179 zlatých aj 03 kr. viac jako v loň.

Rozličné hasičské spolky obdržali v 1896. roku na výstroje a podpory 27.684 zlatých.

Pensionná základina pre úradníkov, týchže vdôv a syrôt na 653.322 zlatých aj 70 kr. zrástla.

V Trnave, vo februári roku 1897.

Podáva

Róbert Karner,

jako splnomocnení zástupca v Trnave.

pod mestskú vežu.

J. STOWASSER

s roji ef hudebných nástrojov, cis. a kr. dvorný dovážateľ.

V BUDAPEŠTI,

II. OKRES, LÁNCZHID-ULICA Č. 5.

Predáva fúkáce, faháce a bijáce hudebné nástroje, výborné, silno-zvučne cimbalmy a o ich podstatných čiastkach

veľký obrázkový cenník na žiadosť zdarma a bez poštového poplatku posielam.

Stranivá nezhubiteľných silných organových harmoník má sa osobitný cenník žiadať.

Naprávanie všeliakých zvučných nástrojov a harmoník za najlacnejšiu cenu sa vykonáva.